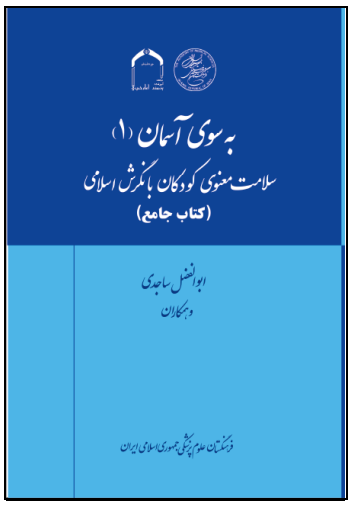
نشریه فرهنگ و ارتقای سلامت فرهنگستان علوم پزشکی
سال چهارم، شماره سوم، پاییز ۹۹، صفحات ۳۵۶ تا ۳۵۷

معرفی کتاب

به سوی آسمان (۱ و ۲) سلامت معنوی کودکان با نگرش اسلامی

سیاوش لاجوردی[1*]

مجموعه "به سوی آسمان، سلامت معنوی کودکان با نگرش اسلامی" به کوشش ابوالفضل ساجدی، غلام حیدرکوشا، حامد ساجدی، نجیب‌الله نوری و مهدی مشکی و نظارت علمی: محمدرضا احمدی احمدآبادی به سفارش فرهنگستان علوم پزشکی جمهوری اسلامی‌ایران در مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(ره) به انجام رسیده است.

این کتاب ماحصل طرح پیشنهادی فرهنگستان علوم پزشکی تحت عنوان: "سلامت معنوی، قبل از تولد تا دوازده سالگی از دیدگاه اسلام" است که درسه سطح عرضه شده است: سطح نظری و تفصیلی برای جامعه علمی(جلد اول)، سطح کاربردی به زبان ساده‌تر برای والدین که شامل خلاصه نکات کاربردی است که در کتاب اول به نگارش درآمده است (جلد دوم) و سطح کودکانه به زبان شعر و داستان برای کودکان که در حال نگارش است.

جلد اول در ۳۳۲ صفحه و هفت فصل تدوین شده است.

مفهوم‌شناسی سلامت معنوی

در فصل اول مفاهیم سلامت، معنویت، سلامت معنوی و رابطه آن با سایر ابعاد سلامت (جسمی، روانی، اخلاقی و دینی) مورد بررسی قرار می‌گیرد.

ضرورت و راه‌کارهای ایجاد بینش معنویت‌گرا در والدین

فصل دوم سلامت معنوی را فرایندی می‌داند که از زمان انتخاب همسر، دوره پیش‌زادی، دوره شیرخوارگی و کودکی شروع شده و تا نوجوانی، جوانی و بزرگسالی ادامه پیدا می‌کند. این فصل، به دلیل اهمیت دادن والدین به سلامت معنوی فرزندان می‌پردازد و انگیزه والدین را برای توجه به سلامت معنوی فرزند تقویت می‌کند و فصول آینده اقداماتی که باید در این مسیر انجام شود را بیان می‌کند.

مبانی اسلامی سلامت معنوی کودکان

فصل سوم، مبانی بحث سلامت معنوی در دوران کودکی را شرح می‌دهد. این مبانی فقط در فصل حاضر بیان می‌شود و بنا به تکرار آن در سایر فصول نیست، لذا مطالعه سایر فصول باید با توجه به مبانی ذکر شده در فصل حاضر، همراه باشد.

سلامت معنوی در پیش‌زادی

مطابق دیدگاه اسلام، آغاز برنامه‌ریزی تأمین سلامت معنوی نسل‌ها، به زمانی خیلی پیش‌تر از زمان «انعقاد نطفه»، «تولد» و «کودکی» باز می‌گردد. فصل چهارم این کتاب «پیش‌زادی» را به دلیل اینکه ماندگارترین تأثیرپذیری شخصیتی را به همراه دارد، مهم‌ترین دوره رشد و تحول انسان به شمار می‌آورد.

سلامت معنوی در دو سال اول کودکی

پایه‌های اولیه سلامت و شخصیت فرد در دوسال اول زندگی شکل می‌گیرد. فصل پنجم ریشه سلامت معنوی به عنوان یک فرایند مهم در زندگی انسان را دردو سال اول می‌داند. ابتدا امکان تأثیرگذاری معنوی روی کودکان در دو سال اول زندگی را بیان و سپس شکل‌گیری سلامت معنوی در آن‌ها در نُه گام مجزا مطرح می‌شود.

سلامت معنوی از پایان دو تا هفت سالگی

در فصل ششم ابتدا چند نکته مقدماتی بیان و سپس به اهدافی اشاره می‌شود که با توجه به ظرفیت‌های شناختی و گرایشی کودکان در سنین ۲ تا ۷ سالگی برای نیل به سلامت معنوی لازم است مورد توجه قرار گیرند. در نهایت راه‌کارهای نیل به اهداف بیان می‌شود.

۱. روان‌شناس بالینی، کارشناس گروه سلامت معنوی/سلامت روان فرهنگستان علوم پزشکی

[Downloaded from ijhp.ir on 2026-11-17]

سلامت معنوی در کودکی ۷-۱۲ سال

از آنجا که کودک در حال رشد است و در طول رشدش تغییراتی در صفات و توانایی‌ها و روحیاتش روی می‌دهد، برنامه‌ریزی والدین نیز همواره باید به‌روز رسانی شود و متناسب با وضعیت فعلی کودک تنظیم شود. در فصل هفتم با توجه به تحولاتی که در اواسط کودکی رخ می‌دهد، برنامه سلامت معنوی تازه‌ای به والدین ارائه می‌شود.

جلد دوم این مجموعه تحت عنوان "به سوی آسمان(۲) سلامت معنوی کودکان با نگرش اسلامی (کتاب والدین و مربیان)" در ۱۶۶ صفحه و چهار فصل به زبانی ساده برای استفاده والدین و مربیان توسط علی صادقی سرشت تدوین شده است.

این کتاب تحقق بزرگ‌ترین، ارزشمندترین و مقدس‌ترین آرزوی والدین یعنی «خوشبختی فرزندان در دنیا و آخرت».

سلامت معنوی چیست؟

در فصل اول به معرفی سلامت معنوی و برخی نکته‌های کوتاه و کاربردی درباره زمان شروع سلامت معنوی اشاره شده است و با پاسخ به این پرسش آغاز می‌شود که "سلامت معنوی چیست؟" و در ادامه به این مهم پرداخته شده که رسیدن به آرزوی «خوشبختی فرزندان در دنیا و آخرت» ممکن نیست، مگر از طریق تلاش برای رساندن فرزندان به سلامت معنوی.

سلامت معنوی از تولد تا دو سالگی

در فصل دوم به باید و نبایدهای سلامت معنوی فرزندان تا سال دوم تولد پرداخته شده است و به عناوین: "داشته، داده، یافته" می‌پردازد و بیان می دارد که فرزند "داشته"هایی دارد که قرار است در کنار "داده"ها یعنی آنچه در مسیر بزرگ شدن برای او فراهم می‌شود، تبدیل به مهم‌ترین "یافته" زندگی او یعنی سلامت معنوی در دنیا و در نتیجه سعادت اخروی او شود. با توجه به ارزشمندی والای آورده‌های روحی فرزندان در این اثر، این دست از سرمایه‌های درونی، «داشته اصلی» یا «داشته» و سرمایه های دیگر وجودشان (جسمی، شناختی، هیجانی، و اجتماعی) «داشته فرعی» و یا «ظرفیت‌های چهارگانه» نامیده می‌شود.

سلامت معنوی از دو تا هفت سالگی

فصل سوم نیز به باید و نبایدهای سلامت معنوی فرزندان در سن دو تا هفت سالگی اشاره و با تأکید این نکته آغاز می‌شود که مهم‌ترین داشته‌های فرزندان، تمایلات درونی آن‌ها به خوبی‌هاست؛ همان چیزی که نامش فطرت الهی است و در ادامه پس از تبیین فطرت به راه‌کارهای عملی رشد و شکوفایی فطرت در سنین دو تا هفت سالگی می‌پردازد.

سلامت معنوی از هفت تا دوازده سالگی

در فصل چهارم کتاب نیز همچون فصل‌های پیشین، به باید و نبایدهای سلامت معنوی فرزندان از سن هفت تا دوازده سالگی پرداخته و نخست اشاره‌ای مختصر به توانمندی‌های چهارگانه کودکان هفت تا دوازده سال می‌شود و سپس الف‌های مهم سلامت معنوی، در این دوره سنی مورد بررسی قرار می‌گیرد.

در نهایت با این جملات دلنشین تحت عنوان "سخن آخر" کتاب پایان می یابد:

دستان فرزند خود را در دست بگیرید، چشمان خود را ببندید تا لحظاتی خدا را حس کنید؛ فرزندان فرصت دوباره زندگی کردن هستند که خداوند به ما داده است؛ قرار نیست آن‌ها را مجبور کنیم نداشته‌های گذشته مادی ما را جبران کنند، یا نداشته‌های گذشتهٔ معنوی ما را به‌صورت افراطی جبران کنند، بلکه بناست بهترین فرصت رشد معنوی را با مطالعه و مشاوره برای آن‌ها فراهم کنیم.

مطالعه این آثار ارزشمند به استادان، صاحبنظران، معلمان، مربیان، والدین و در مجموع به همه افردی که سعادت دنیا و آخرت فرزندان این مرز و بوم در سایه سلامت معنوی اسلامی برایشان مهم است، توصیه می‌شود.

این کتاب از طریق گروه سلامت معنوی و انتشارات فرهنگستان علوم پزشکی قابل تهیه است.

[Downloaded from ijhp.ir on 2026-11-17]